

Bijna veertig jaar geleden, om precies te zijn op maandag 7 mei 1945, speelden zich dramatische tafereelen af rondom het pand Korte Vijverberg 3.

In juli 1944 had de Utrechtenaar Anton Mussert, door Hitler erkend als leider van het Nederlandse volk, zich gevestigd in het fraaie huis aan de Vijverberg. Hij gaf hier leiding aan zijn 'Secretarie van Staat van de NSB', een soort departement waar de kleine staatsman in alle rust de 'regering Mussert' hoopte voor te bereiden.

Toen Mussert zijn einde zag naderen, wilde hij dit op 'waardige' wijze beleven op zijn eigen departement. Hij was vrijdag 4 mei speciaal van Utrecht naar Den Haag gereden, terwijl hij normaal het weekend thuis doorbracht.

Na de Duitse capitulatie wilden de Hagenaars natuurlijk getuige zijn van de arrestatie van 'hun leider' en waren samengestroomd op de Vijverberg. Om half vier 'smiddags reden twee militaire wagens voor. Pas om 7 uur 'savonds kreeg de joelende massa te zien hoe Mussert als een gevangene werd weggeleid. In de tussentijd uren werd onderhandeld over de overdracht van documenten en gebruikte Mussert nog een maaltijd in zijn departement.

In 1943 had Mussert dit huis weten los te krijgen van de Duitse Wehrmacht die er een soort casino voor officieren van had gemaakt. Daarna liet hij het door ingenieur Blok restaureren. Deze restaurateur ging te werk in de geest van de tijd, en dat wil zeggen dat hij ons stoere Hollandsgermaanse verleden uit de 17e eeuw probeerde terug te brengen. Het huis stamde wel uit de 17e eeuw, om precies te zijn uit 1633, maar in de 18e eeuw was het zo ingrijpend verbouwd en verfraaid dat het veel meer een 18e eeuws huis was geworden.

Huize Pauw

De bouwheer in 1633 was Reynier Pauw, later ridder, heer van Ter Horst en Teylingen en gedeputeerde ter Staten Generaal. Drie geslachten Pauw bleven er wonen, en nog steeds spreekt men wel over Huize Pauw. De laatste bewoner was Diederick Pauw, die we al eerder tegenkwamen als de tweede echtgenoot van Elisabeth Cats.

Kabinet van de Koningin: een koninklijk huis

Diederick had na dit huwelijk in 1652 zijn intrek genomen in het Catshuis.

In 1703 verkocht Johan Pauw het huis aan de Amsterdamse Agneta de Graaff, die er zelf waarschijnlijk nooit heeft gewoond.

Johan van Schuylenburch is van grote betekenis geweest voor de kunsthistorische waarde van het pand. In 1711 kocht hij het van Agneta de Graaff en blijft er tot zijn dood wonen. Waarschijnlijk wilde hij niet onderdoen voor zijn familie in het huis op de Lange Vijverberg 8: hij liet een lage verdieping (mezzanino) op het 17e eeuws ogende huis zetten, natuurstenen ornamenten op de gevel aanbrengen, evenals een elegant balkonnetje en aan de achterzijde vleugels.

De verantwoordelijke architect moet een kundig vakman zijn geweest.

Details zoals een trapleuning of een enkel motief doen denken aan het beroemde huis van dezelfde familie aan de Lange Vijverberg, ontworpen door Daniel Marot. Maar overtuigende bewijzen dat Marot ook hier aan het werk is geweest, zijn er niet.

Parket

Op de bel-etage zijn de vertrekken in schitterende staat: de Lodewijk XIV-plafonds zijn subliem, de marmeren schouwen met de spiegels gevat in gouden lijsten zijn puntgaaf en het parket zorgt voor de juiste sfeer. In de voorkamers zijn twee marmeren schoorsteenreliëfs aanwezig, in 1709 vervaardigd door de Antwerpenaar J. C. de Cock. Waarschijnlijk waren deze al in het bezit van Van Schuylenburch toen hij het pand betrof.

In de linkervoorkamer, de huidige kamer van de directeur, zien we een prachtig voorbeeld van een 18e eeuwse interieurdecoratie die korte tijd in de mode was: geschilderde behangsels.

Dirk C. Dalens schilderde hier in in 1725 opdracht van Van Schuylenburch drie wanden met scènes uit de Metamorfosen van Ovidius: ro-

mantische landschappen met tempeltjes, ruïnes en dergelijke.

Ongeveer een jaar geleden wilde men de linker achterkamer, het enige vertrek van deze etage dat nog wat aandacht behoeft, laten opknappen. Hoofdarchitect Rijksgebouwendienst Joh. P. M. Goudeau ontdekte bij een onderzoek dat er onder de witte verf op het plafond en de lambrizing verschillende lagen aanwezig waren, waaronder ook een laag bladgoud. Door voorzichtig afschrappen kon hij zo de authentieke 18e eeuwse kleuring van het plafond te voorschijn halen. Beide achterkamers geven toegang tot de zogenaamde pruikenkamers in vleugels: kleine kabinetjes met ingebouwde kasten waar men vroeger het pruikenoilet kon maken.

Het trappenhuis is ruim en gedecoreerd met zeer gaaf Lodewijk XIV-stucwerk. Op de eerste verdieping komen we in vertrekken die een vreemde mengelmoes zijn van 17e en 18e eeuwse stijlen. De eerder genoemde Blok heeft namelijk alle fraai bewerkte houten schouwen van verf ontdaan. Zo zien we donkere eiken vlakken waarin de fijne ornamenten nauwelijks meer uitkomen. Ook de schoorsteenstukken van Caspar Verbruggen zakken weg in de donkere houten massa.

Dergelijke schouwen waren meestal in zachte pasteltinten geschilderd. Het stoere donkere eikehout, contrasterend met witte wanden, trof men vaak in 17e eeuwse interieurs aan en niet in de Frans georiënteerde 18e eeuwse 'chambres'.

In 1805 woonde P. J. Groen van Prinsterer hier, vader van de beroemde staatsman/historicus Guillaume Groen van Prinsterer, die hier ook tot zijn dood zou wonen. Een gevelsteen ter nagedachtenis aan Guillaume Groen van Prinsterer en zijn vrouw Elisabeth Magdalena van der Hoop, siert nu de gevel.

In 1879 verwierf de Staat der Nederlanden het huis. Het Kabinet van de Koningin, het ambtelijke secretariaat van de Koningin, is er met de onderbreking van de oorlog sinds 1911 in gevestigd.